

Datum 2023-09-20

Diarienummer 0521/23

Klimat- och näringslivsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.selars.bryntesson@regeringskansliet.se

Diarienummer KN2023/03016

Göteborgs Stads yttrande till Klimat- och näringslivsdepartementet över betänkandet Värdet av vinden - Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften (SOU 2023:18)

Göteborgs Stad instämmer i att en utbyggnad av vindkraften är nödvändig mot bakgrund av klimatomställningen och samhällets energibehov.

Västsverige och Göteborg får höga elkostnader på grund av elhandelssystemets uppbyggnad med elområden och regler för handeln med grannländer och EU. En utbyggnad av vindkraften behövs för att skapa ett robust elsystem med låg miljöpåverkan och rimliga priser.

Göteborgs Stad bedömer att det i Göteborg inte finns förutsättningar för någon större utbyggnad av vindkraft men att staden likafullt är beroende av att systemet är välfungerande. Staden ser i grunden positivt på utredningens förslag till incitament för att kommuner, lokalsamhället, närboende samt ägande av intilliggande fastigheter, ska acceptera vindkraft. Det är positivt att utredningen har lagt mycket fokus på att förstå olika perspektiv på vindkraftsfrågan. För att lyckas med klimatomställningen krävs system som stärker medborgarnas möjlighet till delaktighet och inflytande över processerna.

Staden befarar dock att förslagen är otillräckliga för att få till stånd en utbyggnad i den takt som krävs för att nå målet i Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram om ett klimatavtryck nära noll 2030. Staden instämmer i utredningens slutsats att kommunerna behöver ett ekonomiskt incitament i form av en intäkt och att det skyndsamt behöver utredas vidare. Hur prövningsprocesser ska utformas framgent kan också vara rimligt att adressera i en fortsatt utredning, utan att det kommunala planeringsansvaret för användningen av mark och vatten äventyras.

Göteborgs Stad vill understryka vikten av ett nationellt förutsägbart regelverk för de aktörer som utvecklar vindkraftsprojekten. Den sammanlagda ersättningen till kommun, lokalsamhälle och närboende måste vara överblickbar och skäligen. Eventuell ersättning till kommun och lokalsamhälle behöver utvecklas i syfte att reglera all ekonomisk kompensation som exploitören ska fördela. En branschstandard för ersättning påskyndar projekten genom att minska risken för utdragna förhandlingsprocesser. En taknivå behövs för den sammanlagda ekonomiska ersättningen för att exploitörer i ett tidigt skede ska kunna utvärdera om en lokalisering är lämplig ur ett lönsamhetsperspektiv. Taknivån behöver vara väl avvägd för att å ena sidan vara värdeskapande för bygden samtidigt som den inte försvårar för vindkraftsutbyggnaden genom för höga ersättningsnivåer. Det är rimligt att inlösningsrätten inte ingår i en taknivå då denna ersättning går att bedöma separat för varje enskild etablering. Modellen för att beräkna den intäkt som ersättningen baseras på behöver utvecklas avseende koppling till den aktuella vindkraftsparkens produktionsprofil, drifttillgänglighet, prissäkringsstrategi etc. Vindkraftens intjänandeförmåga behöver beaktas i ersättningsmodellen eftersom vindkraftsproduktion erhåller lägre intäkter än medelpriset på elbörsen då elpriserna sjunker när det blåser mycket. Det bör övervägas att utbetalning av ersättningen, liksom idag, fortsatt hanteras av verksamhetsutövaren. På så sätt behöver en myndighet inte belastas med en administrativ uppgift.

Göteborgs Stad noterar att utredningen har en avgränsning som innebär att teknikneutralitet inte ingår. Detta innebär att det inte är utrett om förslagen kan eller bör tillämpas på andra kraftslag. Staden delar utredningens slutsats att frågan om teknikneutralitet behöver beaktas i den fortsatta beredningen eftersom åtgärder som införs enbart för vindkraften kan ge kontraproduktiva effekter.

Göteborgs Stad instämmer i utredningens inriktning att kommunen i första hand behöver planera för vindkraft genom sin översiktsplan. Dock behöver vindkraftverken placeras där det finns goda förutsättningar vilket gör att det behövs en regional planering för att erhålla de bästa lägena. Staden ställer sig tveksamt till förslaget att länsstyrelserna ges i uppdrag att utarbeta regionala planeringsunderlag. Ytterligare statlig styrning/underlag riskerar att medföra långa ledtider som negativt kan påverka kommunernas förmåga till tillstyrkan. Det bör räcka med länsstyrelsens befintliga uppdrag om samordning av statliga intressen och framtagande av planeringsunderlag för tex riksintressen. Staden menar att den regionala planeringen i stället behöver hanteras på en regional- och mellankommunal nivå med fokus på gemensamma behov.

Förslaget om ekonomiskt planeringsstöd och vägledning till kommunerna är positivt. Framtagandet av energiplaner är en tidskrävande process. Det viktigt att tillräckliga resurser säkerställs till samtliga kommuner utanför

Göteborg för att kunna planera för ett hållbart energisystem ur ett regionalt perspektiv. Staden bedömer att det ekonomiska planeringsstödet bör vara permanent och inte tillfälligt, eftersom energisystemen behöver planeras och utvärderas löpande.

Göteborgs Stad instämmer i förslaget om en nationell vägledning för kommunal energiplanering och vill uppmärksamma om att Länsstyrelsen i Västra Götaland nyligen lanserat en vägledning för detta. Det är viktigt att den nationella vägledningen beaktar hela det komplexa och sammanhängande energisystemet och inte enbart fokuserar på elsystemet.

Göteborgs Stad ser att utredningens förslag kommer att medföra ytterligare administrativa uppgifter utifrån föreslagna villkor om finansiering av lokalsamhällets utveckling.

Göteborgs Stad bedömer att någon form av övergångsregler behöver tillämpas för att förhindra att tillstyrkan av nya vindkraftsetableringar stannar upp i väntan på att nya regler träder i kraft. Förslagsvis hanteras övergången genom att tillstyrkansbeslut hos kommunen kan villkora att kommande nya regler skall tillämpas för aktuell etablering. Nya regler bör inte gälla för redan tillstyrkta projekt.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Karin Pleijel (MP) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan samt avslag på yrkande från SD den 15 september 2023 (bilaga A).

Jörgen Fogelklou (SD) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som framgår av yrkande från SD den 15 september 2023 (bilaga A).

Vid omröstning röstade Daniel Bernmar (V), Hampus Magnusson (M), Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Ingrid Andrae (S), Martin Wannholt (D), Jenny Broman (V), Ann Catrine Fogelgren (L), Marina Johansson (S), Karin Pleijel (MP), tjänstgörande ersättarna Nina Miskovsky (M) och Anneli Rhedin (M) samt ordföranden Jonas Attenius (S) för bifall till Karin Pleijels yrkande.

Jörgen Fogelklou (SD) röstade för bifall till det egna yrkandet.

Kommunstyrelsen beslutade med tolv röster mot en att bifalla Karin Pleijels yrkande.

Representanterna från MP, S och V antecknade som yttrande en skrivelse från den 20 september 2023 (bilaga B).

Göteborg den 20 september 2023
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Jonas Attenius

Mathias Sköld

Yrkande angående – Remiss från Klimat- och näringslivsdepartementet över betänkandet Värdet av vinden - Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften (SOU 2023:18)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Stadens svar på remissen ersättes med följande text i bilaga 1:

Bilaga 1:

Göteborgs Stad noterar att trots en lång rad stimulansåtgärder från samhällets sida genererar inte vindkraftsbranschen den samhällsvinst som förespråkarna vill framställa. Detta framhävs även i utredningen, vilket ger en mer nyanserad bild av sektorns ekonomiska bärkraft. Staden inser att diskussionen om ekonomisk ersättning i samband med vindkraft nära bostäder belyser att boende har legitima skäl för missnöje och därmed behov av kompensation. Dock, när det rör sig om boendemiljö och människors hälsa, bör vi ifrågasätta om sådana frågor kan kringgås med ekonomiska incitament.

Med den pågående diskussionen om kompensation uppmärksammas de eventuella störningar som kan uppstå för dem som bor i närheten av vindkraftsanläggningar. Det kan finnas skäl för missnöje, och om dessa skäl rör boendemiljön på ett sätt som påverkar människors hälsa, blir frågan om ekonomisk kompensation särskilt komplicerad. Att ge ekonomisk ersättning som en lösning kan liknas vid att acceptera högre halter av tungmetaller i dricksvatten om det kompenseras ekonomiskt.

Göteborgs Stad uppfattar att det inte finns förutsättningar för en större utbyggnad av vindkraft inom kommunen, men ser ett behov av att systemet är välfungerande. Staden ifrågasätter om de föreslagna ekonomiska incitamenten är tillräckliga för att nå de uppställda målen. Det är avgörande att både kommuner och lokalsamhället får en ersättning, men denna ersättning skall inte ske på bekostnad av boendes rätt till en god boendemiljö.

Det är också viktigt att betona att teknikneutralitet bör beaktas. Alla former av kraftslag bör granskas likvärdigt, för att undvika eventuellt kontraproduktiva åtgärder. När det gäller planering för vindkraft bör fokus ligga på regional och mellankommunal planering, med en förståelse för gemensamma behov. Verksamhetsutövaren bör även fortsatt hantera utbetalning av ersättningen för att undvika onödig administrativ börda.

Till sist, införandet av nya regleringar och ersättningsstrukturer kan innebära administrativa bördor för Göteborgs Stad. Därför bör regler implementeras för att säkerställa att godkännandet av nya vindkraftsprojekt inte sker på bekostnad av människors hälsa och närmiljö. Det är också viktigt att nyetablerade regler inte tillämpas retroaktivt på redan godkända projekt.

Yttrande angående Remiss från Klimat- och näringslivsdepartementet - Betänkandet Värdet av vinden - Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften (SOU 2023:18)

Vi är i grunden positiva till förslagen i betänkandet, med undantag för de oklarheter och svagheter som har påtalats av nämnderna och stadsledningskontoret. Dock är det problematiskt att utredningens direktiv omöjliggjort för utredarna att lägga fram det förslag som faktiskt skulle kunna ge tillräckliga ekonomiska incitament till kommunerna att säga ja till fler vindkraftsetableringar, i form av en intäkt.

Nu måste regeringen agera skyndsamt för att remittera både utredningens förslag och ett förslag om intäkt till de kommuner som tar ett stort ansvar för hela Sveriges elförsörjning och klimatomställning.

Regeringen behöver omgående ta fram konkreta förslag som stärker kommunernas incitament att medverka till utbyggnaden av vindkraften.

Remiss från Klimat- och näringslivsdepartementet - Betänkandet Värdet av vinden - Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften (SOU 2023:18)

§ 638, 0521/23

Beslut

Enligt stadsledningskontorets förslag:

Yttrande över remiss av betänkandet Värdet av vinden - Kompensation, incitament och planering för hållbar fortsatt utbyggnad av vindkraften (SOU 2023:18) i enlighet med bilaga 5 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, översänds till Klimat- och näringslivsdepartementet.

Handlingar

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande den 1 september 2023.

Yrkande från SD den 15 september 2023.

Yttrande från MP, S och V den 20 september 2023.

Yrkanden

Karin Pleijel (MP) yrkar bifall till stadsledningskontorets förslag och avslag på yrkande från SD den 1 september 2023.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkar bifall till yrkande från SD den 15 september 2023.

Propositionsordning

Ordföranden ställer propositioner på yrkandena och finner att stadsledningskontorets förslag bifallits. Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: ”Ja för bifall till stadsledningskontorets förslag och Nej för bifall till yrkandet från Jörgen Fogelklou”.

Daniel Bernmar (V), Hampus Magnusson (M), Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Ingrid Andreae (S), Martin Wannholt (D), Jenny Broman (V), Ann Catrine Fogelgren (L), Marina Johansson (S), Karin Pleijel (MP), tjänstgörande ersättarna Nina Miskovsky (M) och Anneli Rhedin (M) samt ordföranden Jonas Attenius (S) röstar Ja (12).

Jörgen Fogelklou (SD) röstar Nej (1).

Protokollsanteckning

Representanterna från MP, S och V antecknar som yttrande en skrivelse från den 20 september 2023.

Protokollsutdrag skickas till

Klimat- och näringslivsdepartementet
Miljö- och klimatnämnden
Stadsbyggnadsnämnden
Göteborg Energi AB

Dag för justering

2023-10-11

Vid protokollet

Sekreterare

Lina Isaksson

Ordförande

Jonas Attenius

Justerande

Hampus Magnusson